

Вінниця пам'ятає безліч цікавих історичних подій. Але мало хто знає, що саме з Вінницею зв'язані доленосні зміни в історії нашої держави.

У 1917 році розпочалась низка подій, які повністю змінили хід тодішньої історії: повстання в Петрограді, повалення влади царя, більшовицька революція в Росії, встановлення влади комуністів. Водночас в Україні розпочалась своя боротьба за незалежність. Саме Вінниця у цей час стає центром важливих революційних подій.

Починаючи з 1919 року швидкість, з якою змінювалась влада у Вінниці (та й інших українських містах), була просто неймовірною. Усі нові та старі господарі незмінно обирали місцем своєї дислокації будівлю "Савой" (тепер усім відомий готель «Україна»). Це була наймодерновіша будівля у місті з електричним ліфтом і пічним оздобленням.

Вінниця була столицею України, принаймні, двічі. Вперше це сталося у лютому-березні 1919 року.

22 січня, коли Акт Злуки урочисто проголошували в Києві, на столицю йшов ворог. Виникла потреба у Тимчасовій Столиці. Через складну політичну ситуацію 2 лютого 1919 року Уряд та Директорія, яка на той час була найвищим органом державної влади, переїздить до Вінниці. На цілий місяць Вінниця стає столицею України.

На той час Директорію очолював Володимир Винниченко. Саме у нашому місті сталася зміна політичного керівництва Директорією і 11 лютого 1919 року на чолі стає Симон Петлюра, який тоді ж пише заяву про

вихід із рядів української соціал-демократичної робітничої партії. Такий крок, на думку істориків, був продиктований тим, щоб виступити консолідуючою силою в українському суспільстві, аби бути незалежним від будь-яких політичних впливів. Директорія залишалася у Вінниці до 18 березня 1919-го року. Від'їзд урядових установ був спланований, і ця акція мала організований характер. У Вінниці урядові інституції розміщувались у кількох будинках. Насамперед, усім відомий готель "Савой" - це була наймодерновіша будівля у місті, державна канцелярія розміщувалась по вулиці Богдана Хмельницького, 12 (тепер - вул. Оводова). Головний отаман Симон Петлюра розташувався у будівлі, що нині займає обласне радіо, деякі інституції розташовувались у Мурах... Міністерства розміщувались у готелях "Франсуа", "Бель-Вю", "Палас", "Контененталь", "Гранд Отель", будинкові окружного суду, жіночих гімназіях, римокатолицькому костьолі, комерційній школі, приватних помешканнях.

Державотворення відбувалось дуже активно. Щодня проходили міністерські наради, приймались послі найвищих рівнів, обговорювались подальші кроки молодій республіці, підписувались важливі документи. Приймались законодавчі акти по різних міністерствах.

Робочий день у міністерствах тривав з 9 години ранку до 3 опівдні, проте досить часто засідання Кабміну проходили від 18 до 24, а то і до половини першої ночі. На утримання усіх 16 міністерств було виділено

200 млн. крб. До речі, серед тогочасних урядовців було немало вихідців з нашого краю.

Чимало законів і постанов прийняла Директорія у Вінниці в галузі народної освіти та культури. Значні державні кошти виділялися на культурні потреби: утримання Вінницького театру, агітаційно-концертних бригад, надавалася матеріальна допомога визначним діячам культури, науки, літератури. Уряд УНР виділяв великі кошти і на потреби бібліотек.

Симон Петлюра добре розумів «силу культурної дипломатії» Саме тому у березні 1919 року він дає доручення К. Стеценку та О. Кошицю терміново організувати з найкращих співаків Українську республіканську хорову капелу й виїхати в гастрольне турне по країнах Європи та Америки, щоб світ почув про незалежну державу – Україну. В кінці березня капела О. Кошиця з Вінниці виїхала у світове турне. Світ Україну почув.

Уряд УНР змушений був залишити Вінницю, коли сюди почали наблизитися червоні війська, відхід основних сил стався 18 березня 1919 року. Цей період більшовицької влади, з 18 березня по 10 серпня 1919 року, ознаменувався політичними репресіями проти людей, які не поділяли їхньої ідеології. Коли українські війська вдруге визволили Вінницю 10 серпня 1919 року, то було знайдено численні масові захоронення жертв "червоного" терору. Нинішнє поховання у Центральному парку і на цвинтарі за універмагом має свої сумнозвісні предтечі - за різними даними тоді у Вінниці було розстріляно до трьох тисяч свідомих громадян - представників інтелігенції, робітників і селян. Була створена

комісія, яка займалася розкопками поховань. Залишилися численні фотографії, які підтверджували це. На жаль, у Вінниці їх немає, вони зберігаються в центральних архівах.

Вдруге Вінниця виступила столицею у травні-червні 20-го року під час польсько-радянської війни, коли поляки були союзниками Петлюри. Відомо, що 5 травня у Вінниці Петлюра провів переговори із маршалом Речі Посполитої Юзефом Пілсудським. Зокрема, йшлося про співпрацю України і Польщі, і маршал виголосив лозунг: "За вашу і нашу свободу!" Хоча ця співпраця десь на низовому рівні зовсім не так виглядала, як це мало бути. Польські війська виявилися нестійкими союзниками, досить часто вони оголяли фронт, і якби не стійкість українських частин, то для самої Польщі ця війна закінчилася б плачевно. Адже ми знаємо, що під Замостям саме українська січова дивізія під командуванням Марка Безручка зупинила наступ червоної кінноти Будьонного і цим самим врятувала не лише Польщу, але й всю західну Європу від загрози червоної революції.

12 червня під натиском червоної армії впав Київ, а 19 червня - Вінниця. У таких умовах 7 червня керівництво УНР переїздить із Вінниці до Жмеринки. Попереду - нові бої, нові здобутки, нові жертви, підписання принизливих договорів та втрата незалежності, аж до 1991 року...

Література :

Вінниця : іст. Нарис / голов. Ред. А.М. Подолинний. – Вінниця : Книга-Вега, 2007. – 304 с.

Він з природи вождів, що закладали династії : історичний погляд на Симона Петлюру в часи директорії у Вінниці (1919-20 р.) // Вінниччина. – 2008. – 29 трав. – С.2.

Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2009 року: хронол довід.- Вінниця, 2008. – С. 17-18.

Марущак М. Вінниця – столиця УНР / М. Марущак // Вінниччина. – 2007. – 15 верес. – С. 4.

Рябчинська О. Коли Вінниця була столицею України – Уряд Симона Петлюри працював у готелі «Савой» / О. Рябчинська // Погляд. – 2007. – 8-14 берез. – С. 11.

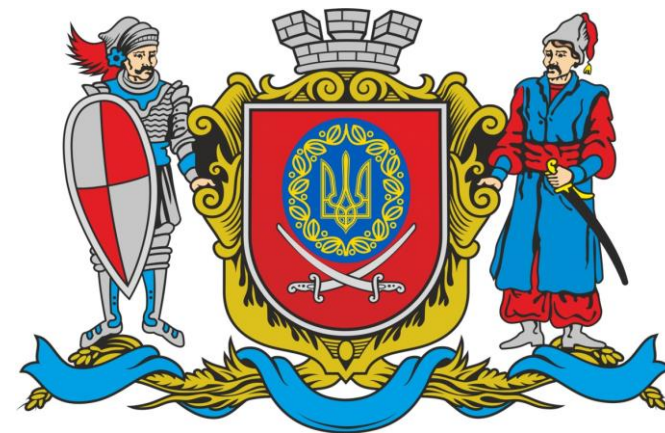
Східне Поділля в добу Центральної Ради та Гетьманату П. Скоропадського (березень 1917 – грудень 1918 рр.) : збірник документів та матеріалів. – Вінниця: О. Власюк, 2008. – 208с.

Філонов Л. «Савой», лютий 1919-го / Л. Філонов //Пульсуючі джерела. – 2009. – 12 лют. – С. 4.

Хмельницький И. 95 лет назад Винница почти месяц была столицей Украины / И. Хмельницький // Вінницькі реалії. – 2014. – 12 лют. – С. 10.

Підготувала: Гуцал Н.М.,
зав. відділом науково-методичної
та інформаційно-бібліографічної роботи

Вінницька обласна
бібліотека для юнацтва

«Вінниця – столиця УНР»

Історична розвідка

Вінниця 2018